

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Institutionum Juris Canonici Sive Primorum totius Sacrae
Jurisprudentiae Elementorum. Libri Quatuor**

Febeo, Francesco Antonio

Coloniæ Agrippinæ, 1704

VD18 13560743-001

Tit. X. De probationibus

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63052](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63052)

quia. cap. de jurejur. propter calum. dan. Quod si Actor, præsertim à Reo requisitus, illud subire recuset, punitur amissione causæ; si autem Reus, habetur pro confesso, ex cap. ult. §. fin. de juram. calum. ita tamen ut pro tali poena subeunda requiratur sententia Judicis, ex auth. Principales §. Si quis autem. C. de jurejur. propter calum.

10. Quod dictum est de obligatione subeundi juramentum calumniæ, exceptionem patitur in Clerico, qui Ecclesiæ suæ causam agat: is enim inconsulto proprio Prælato idem juramentum subire non debet, & Episcopus inconsulto Rom. Pontifice, ex c. 1. de juram. calumn. quamvis si propriam causam agat Clericus, tali privilegio non fruatur, juxta textum in c. Ceterum §. eod.

T I T. X.

De probationibus.

1. Solent frequenter litigantes tam in exordio quàm in progressu judicii negare positiones, aut intentionem aliquam Adversarii, unde nascitur necessitas probationis, sine qua nihil evinceretur, quia Actore non probante Reus absolvitur, l. Qui accusare 4. C. de edendo, & cap. un. Ut Ecclesiastica benef. sine dimittit.

minut. confer. Propterea absolutis iis, quæ pertinent ad ingressum judiciorum, agendum consequenter hic est de probationibus, primo in genere, quod in hoc titulo præstabitur, postea in specie, quod in sequentibus titulis expedietur.

2. Probatio generatim, prout hic sumitur, est actus judicialis, quo per testes, aut instrumenta, aut alia argumenta idonea fit Judici fides de eo, quod in controversiam deductum est, ut sumitur ex *c. ex litteris 3. de probationib.* in iis verbis *ad cognitionem Judicis instruendam.* Alia est artificialis, alia inartificialis. Artificialem vocant, quæ arte & industria probantis ex ipsa causa circumstantiisque deducitur, unde vocatur etiam insita, qualis est v. g. præsumptio, quæ nascitur ex circumstantiis facti. Inartificialem appellant, quæ extrinsecus advenit, puta ex testibus, ex instrumentis, &c.

3. Utraque subdividitur in plenam, & semiplenam. Prima est quæ plenam fidem Judici facit, ita ut ea posita possit ferre sententiam, & nullo alio ulterius requisito, controversiam definire, qualis est v. g. quæ fit per rei evidentiam, per judicialem partium confessionem, aut per plures testes omni exceptione majores, id est quorum autoritas ex nulla legitima causa elevari potest. Altera est, quæ plenam fidem non facit, quamvis sit quoddam admini-

Q

culum

culum probationis, talis est v. g. quæ fit per unicum testem omni exceptione majorem, aut per confessionem extrajudicialem, aut per comparationem seu perfectam similitudinem scripturarum &c.

4. Tam Actori quam Reo incumbit onus probandi fundamentum intentionis suæ: unde Actori probanda est petitio, suusque libellus, reliquaque omnia, quibus petitionem & libellum sustinere contendit; Reo autem probanda est exceptio, quam objicit ad elidendam aut differendam intentionem Adversarii. Quod si Reus contra petitionem Actoris nihil aliud opponat, nisi negativam vagam, indefinitam, & simplicem absque ulla restrictione certi temporis, aut loci, aut alterius circumstantiæ, ut puta si neget se contraxisse &c. cum talis negativa indefinita, & vaga non possit ullatenus probari, juxta textum in *cap. Bonæ 23. de elect.* & *l. Actor. 23. Cod. de probat.* non cogitur Reus suam hanc responsionem probare, sed totum probandi onus rejicit in Adversarium. Secus contingeret si responsio Rei negativa alicui certæ circumstantiæ esset alligata, aut aliquid expressè vel tacitè affirmaret, ut est exemplum in *cap. Super hoc 5. de renunc.* in negante se spontè renunciaisse aliquod beneficium, quia ut ibid. explicat Gloss. *v. negat, non sponte renunciaisse*, includit in se hanc affirmativam, *coactum*

renunciasse, quam probare debet qui taliter excipit. Aliud quoque exemplum habes in *l. Si filius* 8. ff. de probat.

5. Probatio debet esse clara & certa, ut sumitur ex *cap. In presentia* 8. de probat. & si agatur in criminalibus, ubi majus Rei præjudicium est, luce expedita clarior sit necesse est, ut dicitur in *l. fin. Cod. eod.* Nec sufficit probasse genus, nisi insuper probetur & species in iudicium deducta, ut puta ad probandam alicujus subjectionem, non sufficit probare solutionem tributi ab eo factam, quia solutio tributi genericum quiddam est, & indifferens ad subjectionem ostendendam, cum solvi interdum soleat tributum ratione protectionis, ut patet ex *cap. Recepimus* 8. de privileg.

8. Facienda autem est post litem contestatam, imo & post articulos seu positiones ab Actore propositas, quia tunc intelligitur inceptum iudicium, & cognoscitur quid negetur à Reo. Pro qua re sciendum est, antiqui juris fuisse, ut post litem contestatam, antequam deveniretur ad aliquod genus probationum, proponerentur ab Actore quædam interrogationes faciendæ Reo, quibus ipse Reus coram Iudice respondere tenebatur, ut constat ex toto tit. ff. de interrogat. in jure facien. &c. Postea tamen usus obtinuit, ut procederetur per positiones seu articulos, quo nomine intelliguntur

Q 2

bre.

breves quædam verborum formulæ mentem Actoris continent & versantes circa factum, quorum initium sic esse solet: *Ponit Tertius Actor primò. Ponit secundo &c.* unde dicitur sunt positiones, de quibus sermo est in *cap. fin. de Confess. in 6.* Ejusmodi singulis positionibus tenetur Reus clarè & simpliciter respondere, ita ut si id absque rationabili causa recuset, aut nolit, seu contumaciter se absentet, pro confesso haberi debeat super iis, de quibus in eisdem positionibus interrogatus extitit, ex *eod. cap. fin.* Si autem illarum aliquas confiteatur, liberat Actorem ab earundem probatione: sicut è converso positiones, quas Reus negat dicuntur articuli probatoriales, quia ab Actore proponente probandi sunt.

7. Quod tamen dictum est de probationibus ante litem contestatam & positiones propositas non faciendis, limitationem patitur in casu, quo probatio sumenda sit à Testibus, de quorum morte vel absentia diuturna probabiliter timeatur, ut dictum est in *tit. preced. n. 7.* aut in quo probanda sit à Reo exceptio aliqua dilatoria, quæ ut ante litem contestatam proponitur, ut supra explicatum est in *hoc lib. 3. tit. 6. n. 5.* ita & ante eandem probari debet.

8. Quod si probatio facta non fuerit usque ad quartam productionem testium aut ante publicata testimonia, aut conclusionem in causa,

sa, non erit postea super eisdem articulis admit-
tenda, ex *c. juravit 6. de probat. cum venisset 25.*
de testib. & ex Auth. At qui semel Cod. de probat.
In articulis tamen postea emergentibus admit-
titur, *c. fraternitatis 17. & cit. c. cum venisset 25.*
de testib. quemadmodum, & in casu notitiæ
post publicata testimonia supervenientis, ex qua
desumi possit legitima probatio, ut constat ex
c. ex tenore 35. cod. sed de his paulò infrà sermo
erit, ubi in specie de Testibus.

9. Ordo servandus in probationibus talis
est, ut Actor primò probet intentionem suam
& postea Reus in suis exceptionibus, earum-
que probationibus audiatur, ex *l. exceptionem*
19. Cod. de probat. Nisi tamen Actor in sua pro-
batione deficiat: quia tunc Reus ab omni pro-
bandi onere liberatus absolvitur, *l. quia accu-*
sare 4. C. de edendo, & c. un. ut Ecclesiast. benef.
sine diminut. confer. Idem Juris est, si Actore
non probante, adhuc sponte sua velit Reus suam
exceptionem probare, quia non per hoc firma-
tur Actoris intentio: dummodo tamen exce-
ptio talis non sit, per quam expressè, vel tacitè
debitorem se esse fateatur; quia in tali casu, non
probata exceptione, videtur firmata Actoris
intentio per confessionem Rei, ex traditis à
Cuiac. oper. posthum. tom. 4. ad tit. C. de probat. circa
initium.